

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Disputationum theologicarum (Primam etc.) occasione
Examinis Theologici Acroamatici B. Davidis Hollazii et
Thesium propositarum D ....Anno 172*. hor. [2.] defendet
... - Cod. Durlach 240**

Boye, Johann Ludwig

[S.l.], [1721-1722]

Disputationum theologicarum quartam

[urn:nbn:de:bsz:31-279804](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-279804)

26
DISPUTATIONUM
THEOLOGICARUM

QUARTAM

occasione

Examini Theologici Acroamatici
B. DAVIDIS HOLLAZII

ET

THESIUM PROPOSITARUM

D. 14. Jan. Anno 1722. hor. 2.

defendet.

N. JOHAN. HENRICUS HEMBERGER

Ad quam audiendam

PATRONOS MUSARUM, FAUTORES,
AMICOS ET COMMILITONES

perofficiose & peramanter
invitat

JO. LUDOVICUS BOYE.

DISPUTATIONUM

THEOLOGICARUM

Handwritten notes in brown ink, including the word 'Anno' and other illegible scribbles.

R. DAVYDIS HOLLAZII

THESIUM PROPOSITARUM

Extensive handwritten notes in brown ink, including the name 'Hollazius' and other illegible text.

PATRONOS, MUSARUM, PAULTORES
AMICOS ET COMMILITONES

Professores & peritissimi

JO. LUDOVICUS BOYE

THESES THEOLOGICAS
 de
 CAUSIS THEOLOGICÆ
 REVELATÆ
 Præside

Jo. Ludovico Boye.
 Theolog. Profess.
 defendet

Jo. Henricus HEMBERGER.

Anno 1722. d. 14. Jan.

Thesis 1.

Causa efficiens Theologia non doctri-
 naliter tantum, sed & habitualiter ac-
 cepta est Deus Triunus, per appropri-
 ationem Spiritus Sanctus. Cum enim omnis
 cognitio rerum sacrarum ex verbo Dei
 iuxta gratiam Spiritus Sancti docenti ad-
 cribi debeat: non apparet, qui illa ab ha-
 bitu Theologia, hoc est perfectiori veri-
 tatem coelestium cognitione excludi debeat.
 Cavabit hic meminisse, quod verbum Dei
 & oeconomicam & gratiam Spiritus San-
 cti applicatricem pertineat: cum sit medium
 tunc in finem divinitus institutum, ut
 ex illud bona spiritualia merito Chri-
 sti parta nobis applicentur. Hinc enim spon-
 ditur; id omne Spiritui Sancto tanquam
 auctori & principio operanti & applicanti ad,

scribendum esse, quod hoc medio gratia
applicatricis in homine est productum
Ceterum cum Spiritus Sanctus gratiam
hanc suam per Ministros dispenset, quos
doctores & velut Hypodidascales constituit
Act: 20. v. 28. & dotibus suis ornat ac instruit
1. Corinth. 12. v. 4. seqq. 2. Cor. 3. v. 5. ne
erraverit, qui ipsos quoque Theologos habet
Theologici Auctores dixerit.

Thesis 2.

Probe hinc tenendum, quod cum Spiritus Sanctus
operatur homines per verbum docet & informa-
mat id duplici ratione fieri soleat.
Nunc enim agit ad analogiam modi natura-
turalis, dum res ad salutem pertinentes
clara scripta manifestat & legentibus vel
audientibus naturali quadam ratione insinuat.
Nunc modo supernaturali operatur, dum
fide & potentia sensui conjuncta id officit.

ac meam litera & contextus sensum indicantis
 est pro g is s i m e trans end it. I l l i u s e f f e c t u s e s t
 actus p r e h e n s i s i m p l e x v e r i t a t u m c o e l e s t i u m,
 am suo modo naturalem dicere posses.
 que enim vires natura superat, verba ad
 telligentiam scripta legere, audire & sen,
 in verborum ex usu, contextu, & si qua
 Thed. s i c u l t a s u p e r s i t, d i l i g e n t i r e g u l a r u m
 t. i n t e r m e n e v t i c a r u m a p p l i c a t i o n e c o l l i g e r e.
 d aliter cum effectu est comparatum,
 cum s i a s u p e r n a t u r a t u r a l i m o d o o p e r a n d i d e,
 docet; qua Spiritus Sanctus hominem
 fieri s e n s u & v e r i t a t e d i v i n i t u s c e r t u m r e d,
 iam t o n v e r t a t, r e g e n e r a t, r e n o v a t & o b s i g n a t.
 eic enim nulla homini vires per naturam
 legentib. n t r e l i c t a, s e d q u i o q u i d e s t h u i u s c e m o d i
 raticio o t u s i d i n s o l i d u m s u p e r n a t u r a t i p o t e n t,
 eratur a d i v i n a q u e s t v e r b o c o n j u n c t a a e,
 iuncta r i b i d e b e t.

Thesis 3.

Patet ergo, qua ratione ipsimet habitus
Theologici in nobis deprehensi Auctores &
causa esse possimus. Namque quod ad habi-
tum Theologiae doctrinalem attinet, qua ve-
ritates in verbo revelatas, sed perfectione
quodam modo cognoscimus, ut easdem aliis per-
spicere explicare, solide demonstrare & adve-
sus quoscunque veritatis divinae hostes ac-
curate vindicare & defendere possimus:
hic supposito necessario Philologia & Phi-
losophia apparatus, quem non sine ingenio
et labore & studio, comportamus, sedula
scoltatione lectione & meditatione verborum
Divini, scriptorumque huc facientium, accu-
rentibus in super varii generis exercitiis
acquiratur. Multum hic vires per ne-
curam relictas valere qui statuerit, m-

me erraverit. Neque tamen temeritatis
 tam effugere poterit, qui Spiritum San-
 ctum hinc nihil prorsus agere & conferre
 poterit. Magis vero se prodit potentissima
 ei operatio cum de habitu Theologiae
invenienti est sermo, quem assensualem
fiduciam dicere posses. Quamvis enim
 ille ad analogiam reliquorum habi-
 tum per crebros actus comparatur, neq;
 tamen illi viribus naturalibus sed gratia
 divina sunt adscribendi: quae intellectum
 purum illuminat voluntatem
 selectit, movet, corrigit, & emendat ut
 in assensu & firma fiducia in meri-
 to Christi recumbere & vera virtuti stu-
 dere possit.

Thesis 4.

Objectum Theologiae vel est materiale vel
formale. Illud in religione constituimus.

cum qua in Theologia occurrunt, religionem
unice concernant, et vel ad rectum Dei
sensum, vel verum illius cultum referri que-
ant. Formale, quod & principium cognoscen-
di, & fons notitia Theologica dicitur est
velatia divina in scripturis comprehensa.
Qua enim de religione ratio sibi relicta
et ad Philosophiam potius quam ad Theo-
logiam referri debent.

Thesis 5.

Finis Theologiae proximus ab objecto illius
nihil differt. Hoc enim in scientiis practicis & disci-
plinis, ad quas ipsas quoque Theologia notitia
pertinet, est perpetuum, ut finis objecti
simul rationem habeat. Huc ergo Theologia
tendit, ut homines veram religionem doceat,
credenda & agenda sedulo inculcet
ut & Deum recte cognoscere et ad praescriptum
verbi divini convenienter colere possint.

acipiam. religionis partem fides in Christi,
am constituit, cum qua sanctimonia vite
insolubili prorsus vinculo cohaeret. Habent
illa rationem finis sed partialis, qua
religione tanquam fine Theologia totali
comprehenditur.

Thesis 6.

Fide & sanctimonia vite ad quam
spes fiducia filialis, & omnes
universum virtutes pertinent, vera et sum
hujus vite felicitas conjungitur. Hac enim
possessione et fructione summi boni po-
simum consistit. Sed summum hominis
Deus est, quo vera in Christum fide
haec vita potitur, amore sincero et non
falso fruimur. Scilicet cum fide Christum
comprehendimus, gratiam Dei consequimur, atq[ue]
Deum nobis intime praesentem propi-
et ad pacem & faventem habemus. Et cum Deum
propter se ipsum amamus eodem suavis-
sime in hac vita fruimur: cum frui

re aliqua, ut Augustinus libr. 1. de Doctrina
Christiana c. 3. recte docet: nihil aliud
sit quam amore inharere rei propter ipsam.
Neq; vero amore tantum, sed & aliis actibus
Deo in hac vita frui possumus. Huc fiducia
filialis, & spes certa pertinet, qua divina
bonitatis participes reddimur. Quodsi enim
tunc etiam frui re aliqua dicimur, cum
fructus illius capimus: neque fiducia filialis
neq; spes neq; similes actus heic excludi
sunt. Capimus namq; fructus divinae boni-
tatis, cum in eodem velut rupe immota re-
cumbimus, in secundis et adversis rebus boni
animo sumus, divinis promissionibus confide-
mus, & in Deo nostro, etiam in mediis affli-
ctionibus constanter gaudemus. Patet ergo
quod vera hujus vita felicitas, et quam
illa constituit univocum Deo ad fines Theo-
logia referri debeant.

em finibus modo enarratis ultimus id
 est beatitudo aeterna, vi promissionis divi,
 in pacto Evangelico fundata, nexu prior,
 necessario cohaeret. Qui enim Deo fide in
 Christum sunt conjuncti, & amore inhaerent,
 eos aeterna vita felicitas quam certisfi-
 ma manet. Thesis 8.

quodsi terminis Philosophicis qua di-
 cimus exprimere velles, dicendum foret si
 Theologia vel esse internum vel ex-
ternum. Internus est ex verbo Dei actu,
 & solide docere qua ad religionem
 pertinet: atq; adeo hominem ad
 hanc hujus & alterius vita felicitatem
 adducere. Externus vel est objectivus vel
formalis. Objectivus est Deus summum
 hominis bonum: formalis vel est in-
termedius vel ultimus. Intermedius ^{vel} est
fundamentalis vel fundatus. Fundamentalis

est religio quo nomine & fidem & vita san-
fundatq est vera et summa hujus vi-
ta felicitat. timoniam comprehendimus. # Ultimus de-
nigz est salus aeterna qua aeternam glori-
riam Dei pro suo iterum fine ultimo ag-
scit. Thesis 9.

Satis haec docent Theologiam studio
omnibus preferendam esse. Dignitas namque
que scientiarum a fine dependet. Sed nihil sine
Theologia dignius vel excellentius esse aut cogitari potest. Satis hoc boni
& probi omnes intelligunt, imo ipsi etiam
saniores Politici confitentur. Quod autem
plurimi illorum qui Theologi esse cupiunt
parvi aestimentur, hujus causa alia non est
quam quod paucissimi vel scientia vel proficien-
tia Theologica polleant: plerique enim
tam vivant, qua parum aut nihil
ctrina ipsorum respondet.

Thesis 10.

33

Rejicienda hic est vana illorum per,
uasiv, qui Theologiam non tam ad
felicitem hujus, quam alterius vi,
e comparatam esse putant. Sane si
Theologia summam hujus vita felicitate,
m non attingit, nulla disciplina erit,
na nos finis illius in hac vita parti,
pes reddere possit. Est ergo hoc seculo
Theologis inculcandum, veram & summam
felicitem hujus vita in unione cum
eo quarendam esse, ad quam sola Theolo,
gia nos ducere possit. Sed et hoc graviter
causa & diligenter est ostendendum, quod
felicitas reliqua, qua mortales mire ea,
ant: parientur, ad appendix felicitatis summa
ertineat, hac autem deficiente quidvis
otius quam felicitas dici debeat. Atq,
iac est causa, cur in enarrandis fini,
us Theologia distinctam felicitatis

huius vite mentionem injecerim. Praesentibus magis quam futuris ducimur.
Hoc ergo Theologus potissimum agat, necesse est, ut homines in hac vita felices, imo felicissimos reddat, cum qui in hoc seculo felices non sunt, hi in altero felices esse queant.

Thesis II.

Subjectum Theologiae vel est operationis vel inhabitionis. Subjectum operationis est homo peccator, seu peccato corruptus & obnoxius, qualis post lapsum est omnis homo carnaliter generatus per omnem vitam sive irregentus sive renatus fuerit. Neque enim Theologia homini tantum irregentis praxin fidei & sacramentorum prescribit, sed ipsas quoque irregentis dirigit, ne per peccata procreta statu gratia, atque adeo summa huius & alterius vite felicitate cesset.

in cognitione veritatum
 celestium, fide & sanctitate renatos in
 ies pergere oportet, semper Theologia
 pus habet, cum nunquam in hac vi,
 tam perfectum statum attingant
 perfectior & excellentior dari neque
 queant.

Thesis 12.

Subjectum inhesionis, cui habitus
 Theologicus inhaeret, est homo Dei, qui
 ariis donis ministrantibus a Deo est
 fructus. Neque enim usitatum est,
 vel Deum vel Angelos vel Bea,
 Theologos dicamus. Ceterum cam
 oritur, an habitus Theologia non
renatos tantum sed & irrogenitos ca,
re possit? cum distinctione est respon,
 endum. Quodsi enim per habitum Theolo,
 na generacioni sensu, promptitudinem ea,
 licandi demonstrandi, vindicandi & defen,
 lendi dogmata sacra intellexeris, dubium

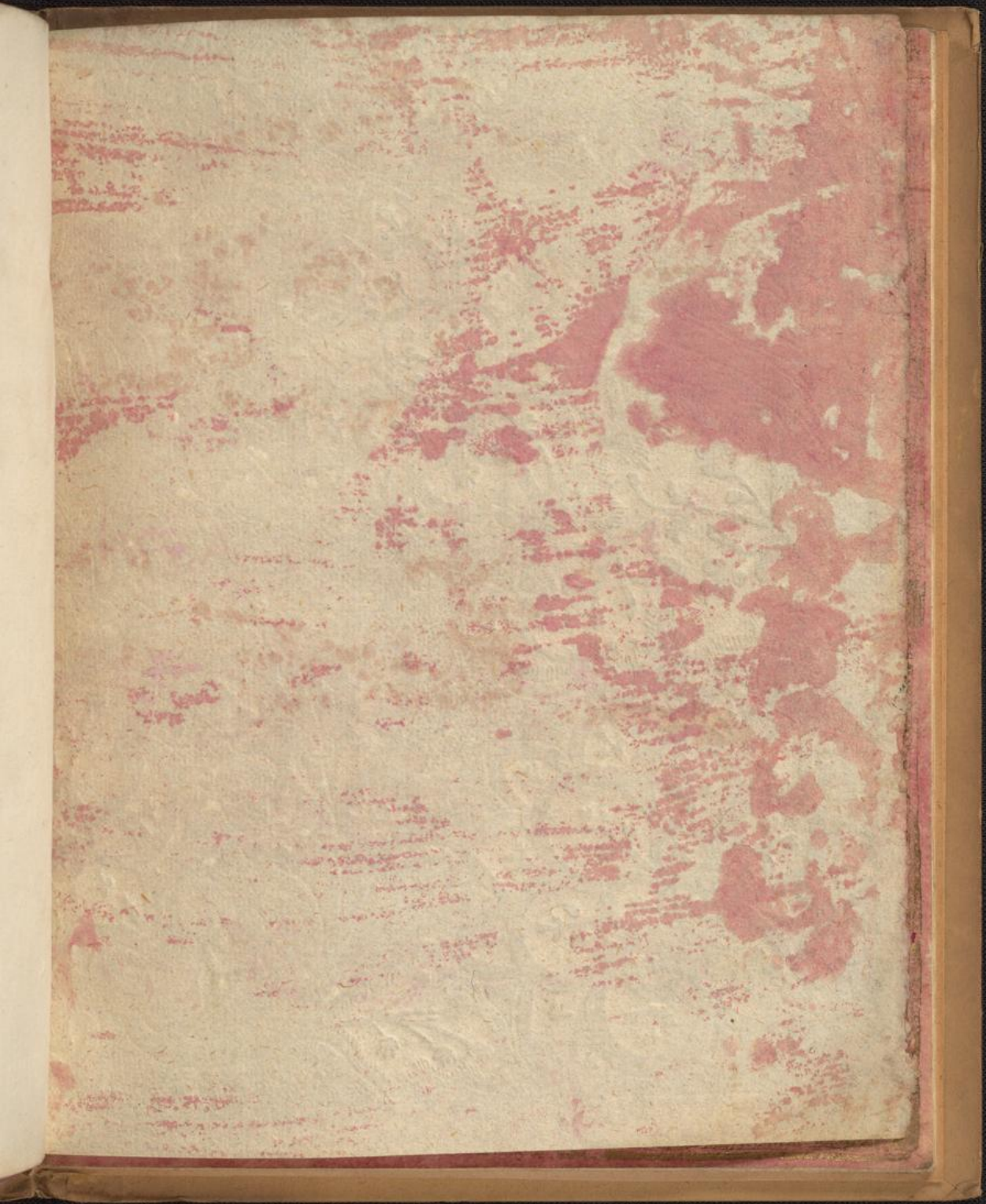
nullum est, quin ille non inrenatos
tantum sed & irrogenitos cadere possit.
Sed si eminentiori sensu habitum
Theologia acciperis prout assensum
simul, non humanum tantum sed &
Divinum, eumq, non actuale modo sed
et habituale, non generale dum
taxat, sed et speciale ac fiduciale
verbo, fidem salvificam includit, evi,
dens est Theologiam hoc modo accepta
renatis esse propriam: qui veritates
coelestes sigillo Spiritus Sancti inha,
bitantis obsignatas & confirmatas ha,
bent. & tales se revera praestant qua,
les ex intentione Dei esse debent. Utter,
que significatus in Ecclesia receptus
et in posterum quoq, sedulo tenendus.
Ille contra Donatistas, qui cum irre,
genitos veros Theologos esse negave,

rint, eo mox sunt progressi ut ministe-
rium malorum omni usu & fructu
estitutam esse dixerint. Hic ut Scri-
ptura satisfiat, qua cum notitia
verum sacrarum fidem & affectum
conjungit et talem Theologi ideam
nobis depinxit qua nulla ad irrogenitas
applicari ratione potest.

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

THESES THEOLOGICAS
de

NATURA ET INDOLE

THEOLOGICÆ
Præside

Jo. LYDOVICO BOYE
Theologia Prof.
defendet

CAROLVS FRIDERICVS WAAG
Anno 1722. d. 23. Jan.

Thesis 1.

38

Theologia est Scientia practica ex verbo Dei scripto docens confirmans & defendens ea omnia quæ ad rectam et salutarem religionem pertinent; ut ejus opera homo peccator veram & summam hujus & alterius vite beatitudinem consequatur.

Thesis 2.

Ita vero generationali & abstractiori, sed visitato tamen & proprio sensu Theologiam accipimus, prout illa non in renatos duntaxat, sed et irrogenitos cadere potest. Neque enim renati tantum, sed & irrogeniti ex verbo Dei scripto, docere, confirmare & defendere possunt, quæ ad veram & salutarem religionem pertinent. Satis hoc experientia docet unde non apparet, qui irrogenitis vera & proprie sic dicta Theologia denegari queat.

Thesis 3.

Rem acie minime tangunt, qui hic inter veritatem logicam & Metaphysicam distinguunt: & irrogenitorum Theologia veritatem quidem logicam concedunt: sed Metaphysicam prorsus denegant. Vel enim de doctrina, vel de habitu loquantur. Si de doctrina, hac Scriptura est conformis, atq; adeo logica vera, vera etiam est metaphysice. cum nihil illi desit quod ad essentiam verae doctrinae pertinet. Sin de habitu prorsus non apparet, qui illi veritas Logica tribui, metaphysica autem penitus abjudicari debeat.

Thesis 4.

Quando vero pii & cordati Theologi Museus, Bajerus, Rudraufius aliq; Theologiam irrogenitorum equivoca & improprie talem esse statuunt; ad eminentiorem Theologiae acceptionem &

39
definitionem attendunt: qua Theologum
actu ipso ad finem convenientem dispo-
nit; atq; adeo fidem simul & pietatem
includit. Fatemur utiq; Theologiam
irregentorum supposito hoc perfectiori
Theologia conceptu veram non esse.

Neq; tamen eminentior illa Theologia
acceptio generalem & communem, suo ta-
men modo propriam significationem
tollit: cum plures unius vocis significa-
tus, proprius, magis proprius, et pro-
priusimus esse possint.

Thesis 5.

Neq; vero hic vel a Scriptura vel a
modo loquendi Ecclesia usitato recedimus.
Quod enim ad Scripturam attinet, hoc
de notitia rerum sacrarum duplici ra-
tione loquitur. Nunc enim illam ut
emphaticam & affectivam describit: nunc
ut simplicem considerat: unde & scien-
tiam charitate, atq; adeo ipsa etiam
fide salvifica deservitam dare posse statuit.
conf. 1. Cor. 13 v 2, Scripturam Doctores

Ecclesia sequuntur: quibus hoc est per
quam familiare, ut notitiam rerum
sacrarum, ipsamq; Theologiam, nunc
totali sua perfectione definiant, prout
illa renatis est propria: nunc generalit
ri & abstractioni ratione describant, qua
in renatos pariter ac irrogenitos cadere
possit.

Thesis 6.

Cum questione de veritate Theologia
irrogenitorum alia connectitur: an The
logia, qua in irrogenitos cadit sit spiri
tualis & supernaturalis? an mere litera
lis & naturalis? qua rectius Philosophia
de rebus sacris, quam Theologia dici de
beat? de qua distincte & per certas posi
tiones respondendum erit.

Positio 1.

Theologia irrogenitorum non est spiri
tualis eminentiori illo sensu, ad quem
Theologi orthodoxi attendunt: dum noti
tiam rerum sacrarum ea Scriptura hau

stam aliam literalem, aliam spiritua-
lem esse statuunt. Spiritualem namq[ue]
 notitiam illam demum appellant, qua
 est ad usus à Spiritu S. intentos tra-
 ducta, & cum plena illuminatione, pijsq[ue]
 cordis motibus conjuncta. Sed talis
 non est Theologia irrogenitorum: unde
 nemo erraverit qui illam in oppositione
 ad notitiam spiritualem modo explica-
 tam, mere literalem dixerit. Cum enim
 notitia literalis spirituali contradi-
 stinguatur, voce illa cognitio theoretica
 & speculativa intelligitur, qua fide in
 Christum, & qua cum illa coharet, vi-
 ta sanctimonia destituitur.

Positio 2.

Nihil vero hic negotij cum Fanaticis
 nobis esse volumus, qui conceptus rerum
 sacrarum ex verbo Dei haustos notitia
 literalis nomine traducunt, omniq[ue] vir-
 tute & potentia divina destitutos esse sta-

tuunt: contra ea vero nescio quam noti-
tiam spirituales commendant, quae
ex immediata Spiritus S. illuminatione
& luce quadam interna proveniat. Neg-
enim conceptus ex verbo Dei hausti, vir-
tute & potentia divina sunt vacui: ne-
que alio modo illuminatio nobis hodie
obtingit, quam per verbum Dei quod in
scriptis Prophetarum & Apostolorum
continetur. Sed de hoc alibi ex iusti-
tuto dicendum.

Positio 3.

Quamvis notitia rerum sacrarum ex
Scriptura comparata in irregeneratis non
sit absolute spiritualis: nihil tamen
obstat, quo minus eandem certo respectu
et secundum quid spirituales dicamus.
Cum enim illa sit ex Scriptura desum-
pta, per quam Spiritus S. gratiam sa-
am docentem exercet, huic tanquam auto-
ri et causa agenti principali est adscriben-

41

da: atq; ades hoc intuitu recte spiritua-
lis appellari poterit. Huc vero & alii
respectus ab objecto et sine desumpti
pertinent: satis digni qui hic in con-
siderationem venire, et fundamentum
denominationis praeberere possint. Namq;
si objectum spectes circa ea qua sunt
spiritus Dei, hoc est veritates coelestes
versatur, qua spiritum s. illuminantem,
pulsantem & operantem in dissolubi-
li vinculo connexum habent. Sin fi-
nem consideres eo tandem ex intentione
Dei est comparata ut effectus spiritua-
les in homine producant eundem conber-
tant, regeneret, renovet et salvet.

Positio 4.

Patet ergo simul, quid de quaestione
illa: an irregentus possit dici Doctus,
δακτος hoc est a Deo Doctus. sit statu-
dum. Scilicet uti ab homine docti di-

cuntur, qui notitiam, quam habent, ex
verbo hominis compararunt; ita ab eo
docti illi merito censentur, qui notitiam
quam possident, ex verbo Dei per gra-
tiam Spiritus S. doctentem accepe-
runt. Esto, regentos qui per gratiam
inhabitantes Spiritus S. sunt per-
fecte illuminati demum κατ'ἔξοχην
theodidactos dici et censerī posse. Ne,
que tamen exochicus ille significatus
aliam penitus tollit, cum nostrum
non sit gratiam Spiritus S. doctentem
quam Scriptura ad omnes omnino homi-
nes, modo sint dociles, extendit, tam
angustis cancellis includere, ut solis re-
gentis competere possit.

Positio 5.

Theologia irrogenitorum non est na-
turalis sed supernaturalis. Neq; enim
hic ad vires natura, quas in acquirenda
Theologia non nihil valere in procedentibus

disertatione diximus, sed ad principium
cognoscendi & objectum, a quibus suam
 alias scientia denominationem accipi-
 unt potissimum attendendum venit.

Cum ergo principium notitia Theologi-
 ca sit supernaturale, objectum quoque
 ita comparatum, ut principis rationis,
 qua naturalem notitiam gignunt, sit
 longe superius et sublimius, nemo ave-
 ritate aberraverit qui Theologiam
 irrogenitorum supernaturalem dixe-
 rit.

Positio b.

Est vero & illud hic sedulo tenendum,
 quod vires natura ad acquirendum ha-
 bitum Theologicum, illum etiam qui in
 irregenos cadit, minime sufficiant.
 Quamvis enim illi ad sensum verborum
 Scriptura consequendum valeant, in
 illis praesertim dictis, quae sua quasi
 luce radiant: eo tamen non sunt compa-
 rata, ut res ipsas, mysteriosas potissimum,

citra super naturalem Spiritus S.
illuminationem percipere, et assensu
divino veritates coelestes comprobare
possis. conf. 1 Cor: 2. v. 14. Enimvero
nihil illorum quae sunt Spiritus Dei in-
genitum, sed docilem, et ex verbo Dei
illuminatum percipere, omnique assensu
divino etiam generali et actuali desi-
tutum esse nemo dixerit.

Positio 7.

Satis haec docent Theologiam irrego-
nitorum non esse dicendam Philosophiam
de rebus sacris. Namque Philosophia
ad naturam: Theologia ad gratiam
pertinet. Illius principium est ratio.
Theologia revelatio in Scripturis
contenta. Ad Philosophiam Spiritus
S. concursu generali influunt: sed ad no-
titiam rerum theologicarum etiam
in irreginito speciali & supernaturali

modo concurrat. Bene Venerandus Fört,
 Schius in Nucleo contro. Sacrar. Diss.
 § 15. p. 12. concludit: Quae facultas,
 promptitudo habitus comparatus est
 peractus, ex verbo Dei excitatus, ita
 inseparabilem secum habeat, con-
 iunctum Dei supernaturalem excitantem,
 et pulsanter, operantem, aliquando
 effectibus abs subjecto receptis,
 aliquando obresistentiam omnimodam
 excessis & rejectis, illa nullo modo Phi-
sophia circa res sacras, multo minus
falsa Theologia, aut aquivoce talis
absolute, aut diabolica dici potest.
 Quid enim, num vires a Spiritu S. ex
 verbo Dei excitatae sunt Philosophia?
 num Philosophia secum habet conjun-
 tum Spiritum S.? Coniunctum Dei su-
 pernaturalem? num e Scriptura excitata?

num Diabolica, quæ à Spiritu S. exci-
tata et ad conversionem directa Theo-
logia? num falsa quæ intime secum
habet Spiritum S. Resistencia est
Diabolica, non donum ipsum: nec falsa
dici potest: nam quod in suo genere ve-
rum est suæ requisita habet substan-
tialia, falsum nequaquam est.

Thesis 7.

Theologia partes sunt: Exegetica,
Didactica, sub qua Theticam & Moralem
comprehendimus, deniq; Polemica.
Quas enim alii addunt, Theologia species
hae peculiare illius partes haud con-
stitunt: sed in mera Theologia Exe-
getica, Didactica et Polemice appli-
catione consistunt.

Thesis 8.

Theologia recte præceptis methodi-
cis comprehenditur et in systemate
proponitur. Hunc enim in finem

Deus Doctores constituit, ut quae
 in Scriptura sparsim sunt tradita, cer-
 to ordine & methodo dirigantur expli-
 centur, vindicentur & ad usus saluta-
 res transferantur. Atq; in hoc se duccem
 Theologis Deus ipse praebeat, dum agen-
 da in decalogo, petenda in oratione Do-
 minica, media salutis in tabulis vo-
 cationis Paulinae Act. 26. v. 18. sapien-
 tissime ordinavit.

Thesis 9.

Theologia Polemica, qua veritates
 divinae rite formatae controversiae sta-
 tu argumentis solidis confirmantur
 & ab exceptionibus & objectionibus adver-
 sariarum vindicantur & defenduntur,
 in Ecclesia militante, cui cum diabolo
 instrumentis illius, hostibus scilicet ve-
 ritatis coelestis, perpetuus est conflictus,
 prorsus est necessaria.

